

EEN VIRTUEEL DEPOT VOOR OBJECTEN VAN BELANG VOOR DE FUNERAIRE CULTUUR IN NEDERLAND

Wille - Landschaps & Begraafplaatsarchitectuur en Bureau Funeraire Adviezen presenteren in samenwerking met Stichting Dodenakkers.nl een nieuw initiatief voor het behoud van de funeraire cultuur in Nederland.

Cultuurhistorie-minnend Nederland mag zich de laatste jaren verheugen over een groeiende belangstelling. In die belangstelling mag ook de funeraire cultuur vaak delen. Met het oog op behoud en instandhouding van die funeraire cultuur wordt steeds vaker gerestaureerd op begraafplaatsen, zowel gebouwen als grafmonumenten. Bij dergelijke restauraties worden vaak nieuwe toevoegingen opgenomen die nodig zijn om het beeld van een gerestaureerd grafveld of een grafmonument te completeren. Nieuwe kettingen, banden, nummerpaaltjes zijn zomaar enkele voorbeelden. Wat vaak na zo'n restauratie geconstateerd wordt is dat de restauratie geslaagd is, maar het beeld akelig kaal en leeg is.

Op begraafplaatsen is tegelijk ook steeds meer behoefte aan begraafruimte waardoor historische grafvelden onder druk komen te staan. Vaak wordt dan overgegaan tot ruiming. Wat er voor terug komt, heeft vaak een andere indeling van de ruimte en op termijn vaak ook een compleet andere grafsteencultuur.

Hoe deze ruiming ook indruisen tegen de instandhouding van onze funeraire cultuur, toch zijn ze soms nodig om weer ruimte te scheppen en de instandhouding van de begraafplaats als geheel mogelijk te maken. Dat bij het ruimen van grafmonumenten veel verloren gaat is voor menigeen inmiddels duidelijk. Grafmonumenten en alles wat daar bij hoort worden vernietigd en als puin afgevoerd. Nog steeds wordt bij dergelijke ruiming niet in kaart gebracht wat precies verloren gaat. Waardevolle materialen, onderdelen en symbolen verdwijnen op die manier geruisloos, terwijl men op andere plaatsen juist probeert om grafmonumenten, soms van dezelfde ouderdom, te behouden of te restaureren. Soms ontbreken daar de juiste materialen en andere zaken die ooit bij het grafmonument hoorden. Nieuw toevoegen, of uit een ander materiaal maken is een optie, maar geniet niet de voorkeur. Met behulp van een uitwisseling van materialen en voorwerpen kan daarin verandering gebracht worden. Die uitwisseling zou gestalte kunnen krijgen in een Virtueel Depot Funeraire Objecten.

Bij een restauratie van een speciaal grafmonument blijkt dat het nauwelijks mogelijk is om kapotte onderdelen te vervangen omdat het natuursteen waarvan het gemaakt is niet meer voorhanden is. Als men wel een stuk vindt, blijkt vaak dat het gaat om kleine stukken van geringere kwaliteit. Via Virtueel Depot Funeraire Objecten zoekt men naar bij een ruiming vrijgekomen grafmonumenten van dezelfde stijl en materiaal. Indien gevonden, kan het tegen transportkosten daar gebracht worden waar het juist nodig is.

Op een begraafplaats wil men na restauratie de gietijzeren grafnummerpaaltjes weer aanvullen, maar het blijkt dat bepaalde nummers niet aanwezig zijn. Meestal gaat het idee dan weer ter ziele, want de aanschaf van nieuwe paaltjes past vaak niet in het restauratiebudget. Via Virtueel Depot voor Funeraire Objecten kan echter gekeken worden waar dergelijke paaltjes in opslag liggen omdat bijvoorbeeld geruimd is en daarna geen paaltjes meer zijn toegepast.

Wat houdt een virtueel depot in

Een virtueel depot voor funeraire objecten bevat onderdelen en voorwerpen die van belang zijn voor de funeraire cultuur in Nederland. Het is echter geen statisch depot ergens centraal in Nederland, maar een virtueel depot via Internet! Een reëel depot voor het opslaan van onderdelen en voorwerpen, soms hele grafmonumenten, kost veel geld. Daarom wil het Virtueel Depot een administratiesysteem opzetten waarin objecten digitaal worden opgenomen met foto en korte beschrijving. Die objecten zijn afkomstig van begraafplaatsen

waar ruiming van grafmonumenten plaatsvindt of heeft plaatsgevonden. De houders van die begraafplaatsen kunnen alle te ruimen objecten op een webformulier invullen of laten invullen waarna door deskundige medewerkers van Virtueel Depot gekeken wordt of de objecten passen binnen het concept. Anderen kunnen uit dat depot, tegen vergoeding van administratieve kosten, het object ophalen en gebruiken op hun eigen begraafplaats. Feitelijk bestaat het virtueel depot dus uit honderden kleine depots op meerdere begraafplaatsen. Het wordt een depot doordat het integraal raadpleegbaar is via een website.

Welke categorieën voorwerpen en onderdelen

Om een goed overzicht te krijgen in het aanbod wordt een onderverdeling in materialen en voorwerpen gemaakt waarbij gedacht moet worden aan kettingen, hekwerken en losse pijlers, hoekpaaltjes en banden, buizen/stangen, stèles, zerken, accessoires zoals kransdozen, losse kransen van metaal, keramiek of porselein, beeldjes, bidbankjes, bloembakken, vazen en grafnummerpaaltjes. Een aantal elementen is binnen dit concept niet toepasbaar, maar kunnen toch van waarde zijn: tekstplaten, foto's of voorwerpen met een persoonlijke symboliek. Daar dient zoveel mogelijk een plaats op de begraafplaats van herkomst gezocht te worden.

Waarom een virtueel depot

Het idee voor een virtueel depot is redelijk eenvoudig, maar behoeft wel goede richtlijnen en een beleid. Die richtlijnen en beleid kunnen in de toekomst eventueel gewaarborgd worden door een stichting. De initiatiefnemers van het project Virtueel depot willen echter eerst met de onafhankelijke stichting Dodenakkers.nl kijken of het idee haalbaar is.

Het Virtueel Depot heeft verschillende doelen:

- Aandacht vragen voor behoud van de funeraire cultuur in Nederland;
- Behoud het liefst ter plekke;
- Bewaren en toepassen van parafernalia en andere voorwerpen die van belang zijn bij het behoud;
- Aanvullen en complementeren van te restaureren objecten op non-profit basis;
- Bevorderen van de kennis van toegepaste materialen en bewerkingen;
- Stimuleren van goede restauraties met de juiste materialen;
- Bieden van service voorafgaand aan ruiming, zoals het fotografisch vastleggen van grafmonumenten en materialen;

In eerste instantie dient er op toegezien te worden dat de materialen authentiek zijn en ook dat de materialen "streekgebonden" worden toegepast, indien dat van toepassing is. Bepaalde bewerkte zandstenen grafzerken die werden toegepast in het oosten van het land worden in principe dan niet afgestaan aan begraafplaatsen in het westen of zuiden van het land.

Hoe werkt het

Via een invulformulier op de website <http://virtueeldepot.dodenakkers.nl> kan elke beheerder of houder van een begraafplaats melden dat hij grafmonumenten gaat opruimen en dat daarbij materialen vrijkomen. De beheerder moet daarbij bedenken dat hij voor een bepaalde tijd spullen moet opslaan op zijn terrein. Op de meeste begraafplaatsen is daar wel een stukje grond voor te vinden. De beheerder vult via een te downloaden formulier gegevens in over de ruiming, de hoeveelheid aan materialen en voorwerpen die vrij komen en de leeftijd van de grafvelden/grafmonumenten. Daarna stuurt hij het formulier ondertekend naar het correspondentieadres. Vervolgens wordt contact opgenomen met de beheerder om te kijken of alles daadwerkelijk de moeite waard is en wat er precies, onder welke condities bewaard wordt en voor hoelang. Het virtueel depot kan daarop het materiaal opnemen in een database en het eventueel fotograferen. Het is ook mogelijk dat de beheerder dit zelf doet. Bij een daadwerkelijke overdracht wordt door de beheerder een overeenkomst (integriteitsconvenant) afgesloten waarin hij afstand doet van het materiaal en hij Virtueel Depot vrijwaart van alle aanspraken. Met de overeenkomst wordt ook uitgesloten dat commerciële partijen zich meester maken van de objecten.

Aan de aanbodkant wordt op aanvraag inzage gegeven in de voorhanden zijnde materialen die van toepassing zouden kunnen zijn op de restauratie die men voor ogen heeft. Bij daadwerkelijke afname wordt eveneens een overeenkomst getekend en zorgt de aanvrager ervoor dat hij de materialen afhaalt waar ze bewaard worden. Virtueel Depot is feitelijk een tussenpersoon die aanbod en vraag op de juiste wijze bij elkaar brengt met als doel het behoud van meer cultuurhistorisch waardevol materiaal op een gepaste wijze.

Meer informatie op <http://virtueeldepot.dodenakkers.nl>

Wille Landschaps & Begraafplaatsarchitectuur: www.adawille.nl

Bureau Funeraire Adviezen: www.funerair.nl

Stichting Dodenakkers.nl: www.dodenakkers.nl